

κός σου πλέον. Σὲ συμβουλεύω ν' ἀφάστης τὴν Δεῖραν τοῦ Φαράτ Βὲν-Ἄζιζ.

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἐκπύπησε τὴν κάμηλον, ἡτις ὡς ὑπόπτερος ὥρμησε διὰ τῆς πεδιάδος. Ἐνταυτῷ δὲ καὶ οἱ δύο ἄνδρες ἀναβάντες εἰς δύων ἵππους οὓς ἔ-κρατον ἐκ τοῦ γαλεινοῦ, ἀπῆλθον κατόπιν της, καὶ ἀπερχόμενοι ἔκραξαν πρὸς τὸν Ἀράβα ὅτι τὰ ὅπλα του θέλει εὗρε ἐκατὸν ἕκματα μακρὰν τοῦ μέρους ὅ-που ἔσκαπτε.

Τ' ἀλλεπάλλια ταῦτα συμβάντα ἐκινδύνευσαν ν' ἀπομωράνοις τὸν δυστυχῆ Βου-Μωχαμέτη. Ἄλλ' ἀφ' οὗ συνήλθε, καὶ εἶδεν ὅτι εἶναι μόνος καὶ ἀσφα-λῆς, ἔξηκολούθησε νὰ σκάπτῃ, εὑρεν ὀλόκληρον τὴν ποσότητα τῶν 40 χιλιάδων γροσίων εἰς χρυσᾶ γαλ-λικὰ νομίσματα, μετὰ ταῦτα ἐπορεύθη ἐκατὸν ἕκ-ματα μακρὰν, καὶ εὗρε τὰ ὅπλα του, καὶ μετὰ ταῦ-τα ἐπορεύθη πρνταχοῦ ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν Δεῖραν, ὅπου ἦτον θέσαιος νὰ εὔρῃ τὸν θένατον μετὰ τὴν δραπέτευσιν τοῦ αἰγυμαλώτου.

II δὲ ὠκύπους Μαχαρὴ μετὰ μιᾶς ὥρας πτῆσιν μᾶλλον ἢ δρόμον ἔφθασαν εἰς τὸ πρῶτον χωρίον τὸ κατεχόμενον ὑπὸ Γάλλων. Ἐκεὶ κατέβησαν οἱ ἐπι-βάται της, καὶ ὁ Ριχάρδος ἔφριψθη εἰς τὰ γόνατα τῆς Ἰουλίας, καὶ τὴν προσεκύνησεν ὡς θεότητα ἐλευ-θερωτίν του, μὴ δυνάμενος νὰ καθεξῇ τὰ δάκρυά του, δάκρυα θαυμασμοῦ. Αὐτὴ δὲ ἀποδύθησα τὰ δάκρυ τῆς Βοημῆς, καὶ ἀποπλύνασα τὰ γρώματα διὰ ὃν εἶχεν ἐντελᾶς μετακορφωθῆ, ἀνέλαβε τὸ εὐχαρι Ἀ-γιαζίνιον, ἢ ἴππευτικὸν τῶν γυναικῶν ἔνδυμα. Μετ' ὅλιγον ἀφίγθησαν καὶ οἱ δύο της ἔφιπποι Κονθοί, ὃν ὁ εἷ; ἦν διποτὸς γέρων Ἰουσούφ, καὶ ὁ ἄλλος

συγγενής αὐτοῦ, καὶ οὕτως ὅλη ἡ συνοδείᾳ ἀνεγύ-ρησε διὰ τὸ Ἀλγέριον.

Τὴν δεκάτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀναχώρησίν της ἡ Ἰουλία εφθάσε πάλιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Καὶ πρῶ-τον μὲν ἐσπευσεν ἀμέσως πρὸς τὴν θείαν της, ἦν, ὡς καὶ τὸν Κ. Σαν-Μαρτίνον, εὗρε σπαραττομένους ὑπὸ μεγίστης ἀνησυχίας, καὶ ἐτοιμαζομένους ν' ἀρχίσωσι τὴν ἐπωρίαν δραστηρίας ἐρεύνας πρὸς ἀναζήτησίν της. Φιλήσασα ἀμφοτέρους περιπαθῶς, ἔλαβε τὸν θείόν της, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Ριχάρδου ἔδραμε πρὸς τὸν Κ. Δυβαλλῶνα, ἦν ἡ ἀπελπισία εἴχε κα-ταστήσει ἀγνώριστον. Οταν εἶδε τὸν οὐράνιον ταῦτα, κα-τελήφθη ὑπὸ τοιούτου νευρικοῦ τρόμου καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὃστε πάντες ἐφοβήθησαν μὴ μείνῃ κατ' ἐκεί-νην τὴν στιγμὴν ἀπόπληκτος. Πολλὴν ὅραν ἤθελε νὰ προρέψῃ «νιέ μου» καὶ δὲν ἐδύνατο. Τέλος ἡ λέ-ξις αὕτη ἐξῆλθε μὲν μεγάλην πρωγήν, καὶ μὲν χείμα-ρον δικράνων. Οταν δὲ ἔμαθε τῆς Ἰουλίας τὴν ἀρ-σίωσιν, ἀφῆκε τὸν οὐράνιον διὰ νὰ ῥιφθῇ εἰς αὐ-τῆς τὰς ἀγκάλας.

Ο Θεός μόνος δύναται ν' ἀνταμείψῃ τοιαύτην πρᾶξιν, εἶπε Εἶγω, καὶ ὅλην μου τὴν ζωὴν δὲν σοὶ δώσω, πῶς ποτὲ γὰρ σὲ ἀνταμείψω;

— Καλούσα με θυγατέρα σας, ἀπεκρίθη ἐρυθρί-σα ἡ Ἰουλία.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἐπροκηρύχθη εἰς Ἀλγέριον ὁ γάμος τοῦ Κ. Ριχάρδου Δυβαλλῶνος μετὰ τῆς Κυ-ρίας Ἰουλίας Βωσσάν. Τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου ὑπέ-γραψεν ὁ στρατηγὸς Βυζάδος. Ή ἴστορία δὲν λέγει ἀν διποτούς του, κόμης δὲ Αχρειέρος, ἦν παρὼν εἰς τὴν τελετήν.

A. P. P.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Οστις δὲν εἶδε τὴν έστιλεύουσαν τοῦ Κωνσταν-τίνου, δὲν ἐγνώριτε τὸ μεγαλεῖν τῆς φύσεως. Κάμ-μια πόλις τοῦ κόσμου δὲν συγκινεῖ τὴν ψυχὴν, δὲν ἀναπτερεῖ τὴν φυνταξίαν, δοσοῦ ἢ αἰώνιος ἐκείνη πόλις! Η χώρα, ὁ οὐρανός, οἱ κάτοικοι, τὰ θηταὶ τὰ οἰκήματα,

ώς καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα, ἔχουσιν ιδιαιτέραν τινὰ φυσι-γνωμίαν, ἀνακαλούσαν εἰς τὴν μνήμην μας τὰς ὥ-ριας ἐκείνας σελίδας τῆς ιστορίας, διο, καίτοι με-τὰ παρέλευσιν ἀπειρασθμών αἰώνων, ἀντλοῦμεν εἰπέτι ἀπασχυλλού ποιήσεως ἀντικείμενα. Αἱ ἀκο-

βετες του Σατωρίδαν περιγραφαι, αι ποιητικαι του Λαμπαρτίν εξεικονίσεις, διεγέρουσι μὲν τὰς ἐπιθυμίας, ἔξαπτουσιν ἵσως τὴν φαντασίαν, ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης μόλις συλλαμβάνει ἴδεαν ἀμυδρὸν, ἀσθενεστήν, τῆς ἔξαισιου καθέδρας τῶν ἀπογόνων τοῦ Ὁσμάν. ‘Ο νοῦς μου ἐντρυφᾷ ἀδιαλείπτως ἐν τῷ μέσῳ τῶν θαυμαστῶν της’ ἀλλ’ ἡ χειρ μου ἀδυνατεῖ καὶ νὰ τὰ σκιαγραφήτη.

‘Αναχωρήσαντες περὶ μεσημβρίαν ἐκ Πειραιῶς διὰ τοῦ γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ παραλλάξαντες μετά τινας ὥρας τὸ Σούνιον, διέβημεν πρὸς τὸ ἑσπέρας μεταξὺ τῆς Ἑρμονήσου Ἐλένης καὶ τῆς Κέας, ὅπου παρουσιάσθη εἰς τὰς ὄψεις μας θέαμα τερπνότατον. Πρὸς δεξιὰ ἐπὶ ὑψηλοῦ τεινος λόφου, ἀνυψοῦτο ἐν εἰδεις ἀμφιθέατρου ἡ κατάλευκος πόλις τῆς πατρίδος τοῦ Σιμωνίδου, καὶ πρὸς ἀριστερὰ ἔβλεπομεν φεύγοντα τὰ ἔηρά, ἀλλὰ σοβαρὰ καὶ ποιητικὰ δρη τῆς Ἀττικῆς, τῶν δοπίων ἐχρύσιες τὰς κορυφὰς ὁ δύων ἥλιος.

Τὴν ἐπιοῦσαν, μετὰ εἰκοσιδύων ὥρων πλοῦν, κατεπλεύσαμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς καλλιγύναικος μητροπόλεως τῆς Ἰωνίας. Ἐκεῖ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν καταφύτων καὶ τερπνῶν πεδιζδῶν, ψιθυρίζει ὁ Μέλης! Τοῦ Ὁμήρου ἡ σκιὰ μ' ἔφαινετο πετῶσα περὶ τὰς ὄχθας του, καὶ μὲ ἀπληστα ἐλέμματα ἀνέζητουν τὴν θέσιν δοποῦ ἡ δυστυχής δούλη ἀπέθεσεν, ἐν τῷ μέσῳ καλάμων, τὸ μελησιγενὲς τέκνον της!

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης παρεπλεύσαμεν τὴν Τροάδα, καὶ εἰδόμεν τὰ δύο χώματα, τὰ δόποις, μηνήσατα τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ Ἐρκτωρος λέγονται κατὰ παράδοσιν. Μετ' ὀλίγον διέβημεν τὸν Ἐλλήσποντον, καὶ ἐνταῦθα ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἐνώπιόν μας ἡ μεγαλοπρεπής εἰκὼν τῆς Τουρκίας. Χωρία, πολίχνια, καὶ πόλεις διεσπαρμέναι ἐπὶ λοφίσκων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, σκιάζονται πανταχόθεν ἀπὸ σωροὺς δένδρων, καὶ τὰ παράθυρα τῶν ἔγινων οἰκιῶν, ἀλλων μὲν ἐρυθροῖσι, ἀλλων δὲ λευκῶν, καὶ ἀλλων διαφύρων χρωμάτων, φράσονται σχεδὸν ἀπὸ κλίματα. Ἡ γῆ ὅτι κατάφυτος. Πολλάκις κομψοὶ μιναρέδες υψώναν τὰς ὑπερνεφεῖς κορυφὰς τῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πόλεων, καὶ κιόσκια θελκτικὰ ἐστόλιζον τὴν παραλίαν, ἥτις δὲν εἶναι ἀμοιρος κλασικῶν ἀναμνήσεων. Γέρων ἥδη, δὲν ἔζητησα ὡς ὁ ἐρωτόληπτος τῆς Ἀλειώνος ποιητῆς, νὰ χαιτετήσω κολυμβῶν τὴν ἐρωμένην τοῦ Λεάνδρου ἀλλ' οἱ Αἰγάδος ποταμοὶ κατεσπάραξαν τὴν καρδίαν μου. Ἐκεῖ οἱ Σπαρτιάται κατετρόπωσαν ἀλλοτε, ὡς ἀλλούς Πέρσας, τοὺς συμπολίτας των Ἀθηναίων, καθὼς σήμερον οἱ συμπολῖται μου ἔξωστράκισαν, ὡς ἀλλούς Σκύθας, τοὺς μὴ γεννηθέντας Ἑλληνας ἐντὸς ἐλαχίστου τινος τεμαχίου τῆς Ἐλλάδος!

‘Αλλ’ ἐν τοσούτῳ ἡ θέα τῆς ἔξαισίας αὐτῆς φύσεως, ἐπηγένησε τὴν ἐπιθυμίαν μου τοῦ νὰ φθάσωμεν τὸ ταχύτερον εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἐπλέόμεν ἥδη τὴν Προποντίδα. Κυβερνῶντες πάντοτε πρὸς ἀριστερὰ δόπου τὸ ῥεῦμα συνεβοήθη τὴν μηχανὴν καὶ τὰ ἰστία μας, προσγγύσαμεν τὴν φερώνυμον Καλλίπολιν, τῆς ὁποίας αἱ προξενικαὶ σημαῖαι ἔχαιρέτησαν τὴν τρίχρωον τοῦ τελευταίου Βασιλέως τῶν Γάλλων. Ἡ θάλασσα κατέστη ἀργότερον γαληναῖα, ὁ οὐρανὸς ὅλος κυανοῦς, καὶ σειρὰ λευκῶν νεφελῶν ἔξετείγοντο

περὶ τὸν ὄρλεοντα. Τὴν αὔγην ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν Κεράτειον κόλπον.

Οἵτ' ἐφθάσαμεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, διμήχλη λευκοτάτη καὶ διαφανῆς κατεκάλυπτε τὴν ἐπτάλοφον. Τὸ θέαμα ὅτο εξειλίσσεται ἀπαράμιλλον! Ως τὴν σελήνην συνεκιασμένην ἀπὸ λευκὸν καὶ λεπτὸν νέφος, εἶδον διὰ τῆς ὄμιχλης τὴν ἀπέραντον ἔκεινην πόλιν μὲ τὰ τοιαύα, τοὺς μιναρέδας, τὰς στοιχάδας τῶν οἰκιῶν, τὰ σεράγια, τὰς κυπαρίσσους, τὰ δένδρα της, καὶ μ' ἐφάνη ὅτι εἶναι συγχρόνως καὶ πόλις, καὶ ἔχοντα, καὶ θάλασσα, καὶ λιμὴν, καὶ ποταμὸς, καὶ κῆπος, καὶ δάσος, καὶ κοιλάς, καὶ ἀχανῆς κατοικιῶν ὥκεανδρος, καὶ μυρμηκὰ πλοίων, καὶ νεκρόπολις, καὶ μαγευτικὴ ἐρημία!

Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Βυζαντίου τοῦ διαχωρίζοντος τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος ἀπὸ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Κεράτειον κόλπον, κείνται τὰ μεγάλα πλάτια, τὰ ἀνεγερθέντα ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ κατακτητοῦ. Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ὁ Θεός καὶ ὁ ἀνθρωπός, ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἀναδείξωσι τὸ θαυμασιώτερον τῆς οἰκουμένης. Υἱοίζει τὴν φύσιν, εἶπεν ὁ Λαμπαρτίν, δύτις τολμᾶ, νὰ συγχρίνῃ τι πρὸς τὴν μεγαλοπρεπή καὶ χρέεσσαν ἔκεινην φύσιν!

Καὶ ἐγὼ ἐπεσκέφθην τὰ ὑψίδομα ἔκεινα βασίλεια! Ἐκεῖ κατασπασθεὶς μετὰ δακρύων τὴν στήλην Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, καὶ σταθεὶς δόλιγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν περὶ αὐτὴν ὑψικόμων κυπαρίσσων, ἥκουον, θεούθισμένος εἰς σκέψεις μελαγχολικάς, τὸ θιλιερὸν ψιθύρισμα μαρακεμένης τινος κρήνης! Καὶ τὸ ψιθύρισμα μ' ἔφαινετο ὅτι ἐπανελάμβανε τὸν Περσικὸν στίχον τοῦ κατακτητοῦ· ‘Αἱ ἀράχναι ἔξυφαν τὰ ὑφάσματά των ἐντὸς τῶν Παλατίων τῶν Καισάρων, καὶ μὲ τὰς νυκτερινὰς οἰμωγὰς τῶν γλαύκων ἀντάχησαν οἱ πύργοι τοῦ Ἐφρασιγιάπτ!’

Παραλλάξαντες τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βασιλείων, ἀφίσαμεν ὅπισθεν ἥμῶν τὴν μειδιάσαν παραλίαν τῆς Χρυσοπόλεως. Πλῆθος λόφων τῶν ὁποίων αἱ πλευραὶ ἥταν κατάφυτοι, στρατῶνες ἐκτεταμένοι, τὴν δύνην ἔχοντες ἀνακτόρων, τσαμία μολυβδοσκέπαστα περικυλωμένα ἀπὸ περιλαμπεῖς μιναρέδας, ἀπέραντον δάσος κυπαρίσσων σκιαζούσων τὰ ἀναρίθμητα καὶ προαιώνια μαυσωλεῖα τῶν Ὀθωμανῶν, ἀπειρία οἰκιῶν, ἀγορῶν, ἀνθρώπων, ἵδον τὸ Σκούταρι τῶν Οσμανλίδων.

Ἐπιβάτες εἰς μπιαδὲν ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔστισθην νὰ ἔξαπλωθῶ ὡς ἀληθῆς μουσουλμάνος, ἥλθον εἰς Τοπχανὲ, πλησίον ὥραιον τινος στρατῶν τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ ἐμεινα ἔντεκα σχεδὸν λεπτὰ ἐντὸς τοῦ κέλητός μου, ἐωσοῦ κατορθώσω ν' ἀποβῶ, τόσον ὅτο τὸ πλῆθος τῶν πλοιαρίων τὰ ὁποῖα ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο ἀδιακόπως. Κρήνη ἔξαισίας κατατκευῆς, κατὰ τὸν ἀραβικὸν τρόπον, προσέβαλεν ἀμέσως τὰς δύψεις μου. Τὰ μάρμαρά της γεγλυμένα ἐπιτηδείως καὶ πεποικιλμένα μὲ λαμπρὰ χρώματα, μ' ἐφάνησαν ὡς διαφανές τι γυναικείον κόσμημα ἐπὶ ἐσθῆτος συριπῆς. ‘Η πλατεῖα ὅτο μεστὴ ἀνθρώπων παντοίων ἔθνων καὶ παντοίας ἐνδυμασίας, ἐμπορευμάτων, ἕπιπων καὶ ἐδωδίμων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο βαθεῖαι πλάθανοι μὲ ἐρεθίνθους καὶ πιλάφιον.

Τὸ ἐσπέρας ἡ σελήνη, ἡ περίγρυπος τῆς Ἀσίας σελήνη, τὴν ὁποίαν περιέγραψε μὲ ζωρότατα χρώμα-

τα ὁ ἀδύματος ποιητής, παρίστα εἰς τους οφθαλ-
μούς μου ώς λαμπρόν τι πανόραμα τὴν πόλιν. Αἱ
ἀκτῖνες της, ώς φῶς τι μαγικὸν, διεπέρων τὰς πε-
πυκνωμένας κυπαρίσσους τοῦ μικροῦ πολυανδρείου—
μυνηματάκια—καὶ ἔξηπάτουν τὴν φραγτασίαν μου πα-
ρουσιάζουσαι ως νηρίδας τὰς ὑπ' αὐτὰς λευκοπέ-
πλους τοῦ Σταυροδρομίου παρθένους.

Ἐπειδὴ σκοπεύω νὰ διαμείνω ἔνα μόνον μῆνα ἐν-
ταῦθα, διατρέχω ἐπὶ ὄπτῳ καὶ δέκα πολλάκις ὥρας
καθ' ἡμέραν τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Βοσπόρου. Χθὲς διέπλευσα
κατὰ μῆκος τὸν Κεράτειον κόλπον. Οὐ τί τεράστειον!
Οἱ μπιαδές μου ἐπέτα ώς Ἀλκυόνων ἐπὶ τῆς ῥάχεως
τῶν κυμάτων, καὶ διέβανε μεταξὺ ἀναριθμήτου
σημήνους ἀλλων πλοιαρίων χωρὶς οὔτε καὖν νὰ τὰ ἐγ-
γίσῃ. Καθήμενος εἰς τὸ έάθος αὐτοῦ ἀκίνητος, ἀνε-
κάλυπτον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἀνὰ πᾶσαν νέαν θολήν
τῆς κώπης, καὶ νέα κάλλη. Ἐντεῦθεν πλοῖα πολεμι-
κὰ, τῶν ὅποίων πολλάκις αἱ κεραταὶ ἡσπάζοντο τοὺς
κλάδους τῶν δένδρων, καὶ γαύσταθμοι, καὶ νεώρια,
καὶ παλάτια, καὶ σχολεῖα, ἐκείθεν ἀδιάκοπος σειρὰ
οἰκημάτων συσσωρευμένων, καὶ στίφοι ἀνθρώπων, καὶ
κίνησις ἀπεργίραπτος· καὶ πέραν, πλοιάρια περιέ-
χοντα αὐλητὰς καὶ κιθαριστὰς τῆς Δακίας, μεγαλύ-
νοντας τὴν ὁρμονίαν τῆς φύσεως διὰ τῆς μουσικῆς
ἀρμονίας! Πρὸς ἀριστερὰ εἶδον τὸ χωρίον Ἐγιούπ
μετὰ τοῦ τσαμίου του, ὃπου οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ὀσμάν
περιζώνυνται τὴν ρομφαίαν τοῦ Μωάμεθ ὅταν ἀν-
θαίνωσιν εἰς τὸν θρόνον. Πορφύρωρ, ἐπὶ τῆς ὅχθης,
ώραιον παλάτιον τῆς Σουλτάνης ἀντανακλάται εἰς τὰ
ὑδάτα τοῦ Βαρβένη καὶ τοῦ Κυδάρου· τὰ παράθυρά
του δρέχονται ἀπὸ τὰ μικρόφλοισθα καὶ σιγηλὰ κύμα-
τά των· αἱ πυκναὶ κορυφαὶ τῶν δένδρων κυρτούμε-
ναι ὅπισθεν καλύπτουσι τὴν σέγην, καὶ οἱ κλάδοι τῶν
πίπτοντες ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου ζωγραφίζονται
εἰς τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιφάνειαν. ‘Η γῆ πρὸς τὸ
μέρος ἐκεῖνο λοφώδης, καὶ τὸ ἔλεμπμα μου ἐπιπτεν
ἐπάνω ἐκτεταμένου τινος περιστυλίου δένδρων, τῶν
ὅποίων αἱ ρίζαι περιβρέχονται πανταχόθεν. Πρὸς
δεξιὰ ἐκτεταμένη τις καὶ χλοαγής πεδιάς, σκιάζεται
ἀπὸ ὑπερμεγέθεις πλατάνους καὶ ἄλλα δένδρα φειθα-
λῆ. Ἐκεῖ σωροὶ γυναικῶν μετὰ γιασμακίων καὶ φε-
ρετζέδων ἐκάθηντο τρώγουσαι, ἢ ἀκροαζόμεναι μονό-
τονόν τι βοεικὸν ἄφρα, ἢ τερπόμεναι ἀπὸ τὸν ἀρ-
ρυθμὸν καὶ ἀκομψὸν χορὸν Βουλγάρου τινος παίζον-
τος τὴν καΐδαν. Πλήθος τουρκικῶν ἀμάξων καὶ ἵπ-
πων ἐπηνέζανον τὴν ποικιλίαν καὶ ἔτερον τὰς ὅψεις.
Οὐτρέπορχῷειρ κέλης μου, τόσῳ συνεστέλλετο ὁ ποτα-
μὸς, καὶ αἱ κῶπαι προσέκρουον εἰς τὰς ὅχθας καὶ τῶν
δένδρων τὰς ρίζας. Ὁ ποταμὸς μεταβάλλεται εἰς ρύακα!
Ιδού πῶς ἀποπερατοῦται ὁ ὡραῖος τῆς θασιλευούσης
τῶν πόλεων λιμήν! Ιδού ποιὸν τὸ τέλος τῆς εὐρείας,
τῆς ὥρατος, τῆς τριχυμιάδους θαλάσσης τῆς Με-
σογείου! Ἀνεπαισθήτως εὐρέθην εἰς τὴν ἀκραν κάλ-
που σκιώδους καὶ χλοεροῦ, ἐν τῷ μέσῳ εὐωδιῶν καὶ
ἀνθέων, μακρὰν τῆς τύρης καὶ τῶν πόλεων καὶ τοῦ
πελάγους! Οὐ πόσον μακαρία ἡ ζωὴ ἢ τελευτῶσα
ώς τὸν Κεράτειον κόλπον!

Ἀπόδας εἰς τὴν ξηρὰν ἐπεισέφθην κισσοίον Σασι-
λικὸν, περικυκλωμένον ἀπὸ αὐλακας ὑδάτων ὃπου
ἐνήχοντο κύκνοι λευκότατοι. Ἐκεῖ φέρουσι τὸν Μάϊον
τοὺς ἀναριθμήτους ἵππους τῶν Σουλτάνων. Τὸ κιό-

σκιον τοῦτο εὐνόει ἀλλοτε ὁ τελευταῖος Μαχμούτης·
τὸ ἐγκατέλειψεν ὅμως διὰ πάντοτε ὅταν ἀπέθανεν
ἢ ἐν αὐτῷ προσφιλῆς ὁδαλίσκητο.

Διέπλευσα πολλάκις τὸν Βόσπορον ἀπὸ τοῦ Τοπχανέ
μέχρι τοῦ Εὐζένου Πόντου. Ἀπερίγραπτος ὡραιότης,
καὶ ποικιλίᾳ ἀλλεπάλληλος ἔτι πλέον ἀνέκραστος!
Διέβην χιλιάκις ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ Τσεραγάν—
Βασιλεια — καὶ χιλιάκις ἡ φαντασία μου πλανηθεῖ-
σα μὲ ἀνενθύμιζε τοὺς μύθους τῆς Χαλιμᾶς! Τὸ λαμ-
προβόλον του περιστύλιον κατέβρέχεται ἀπὸ τὰ κύ-
ματα, ὁ ἀφρὸς τῆς θαλάσσης ραντίζει τοὺς περιχρύ-
σους σοφάδας τῶν ὁδαλίσκων, καὶ οἱ πόδες τοῦ σιω-
πηλοῦ καὶ ἡραδυπατοῦντος σκοποῦ πατῶσι τὴν θάλασ-
σαν. ‘Η θάλασσα εἰσέρχεται εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς
κήπους διὰ μεγάλων δικτυωτῶν πυλῶν, καὶ λευκό-
τατοι ως περιστεραὶ λάροι κρώζωσιν ἐκεῖ πέριξ καὶ
σύρονται ἀπὸ τὴν ὄρμὴν τοῦ ρέματος.

Ἐπεισέφθην πολλάκις τὸ Νεοχώριον, τὰ Θεραπεῖα,
τὸ Βουγιούκτερε, τὸ Μέγα ρέμα. Περιηγήθην τὴν
ἀσιατικὴν παραλίαν ἀσυγκρίτως ὡριστέραν τῆς Εύ-
ρωπαϊκῆς, καὶ παντοῦ ἔθαμψασα τὸ μεγαλεῖον τῆς
φύσεως. ‘Η θάλασσα εἰσέρχεται εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς
κήπους περιστεραὶ λάροι κρώζωσιν ἐκεῖ πέριξ καὶ Τουρ-
κίας πολύκροτον μυστικὴν συνθήκην.

Εἶδον ἀλλοτε τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Εύρωπαϊκοῦ
πολιτισμοῦ· ἔθαμψασα ἀλλοτε τὴν φύσιν τῆς Ἰτα-
λίας· ἀλλ’ ἡ Κωνσταντινούπολις! . . . τὴν θλέπω
πάντοτε μὲ ἀπειρον πόθον καὶ μὲ μελαγχο-
λίαν! Τῆς φύσεώς της τὰ ἀγαθὰ εἰναι κοινά καὶ εἰς
πλουσίους καὶ εἰς πτωχούς, καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις ἐν-
ταῦθα δὲν ἔχει ἀνάγκην θρεπτανού θησαυροφυλακείου.

Εἰσέρχομαι πολλάκις εἰς τουρκικὰ καρφενεῖα. Μ' ἐ-
σταυρωμένους πάδας καθήμενοι οἱ Μουσουλμάνοι πέ-
ριρξ λεκάνης εἰς ἣν καταπίπουσι μετὰ ψόφου κρουνοὶ
ὑδατοῖς, ροφῶσιν ἡδονικῶς καρέν τοῦ Γεμέν καὶ προσ-
εγγίζουσιν εἰς τὰ χείλη των τὸν ὄφιδη σωλῆνα τοῦ
ναργιλέ των. ‘Ακίνητοι, σιγηλοί, μὲ κεφαλὴν κεκυ-
φιαν καὶ μὲ πώγωνα μακρὸν καὶ λευκόν, μὲ φαί-
νονται ως οἱ γερουσιασταὶ ἐκεῖνοι τῆς ἀρχαίς ‘Ρώμης,
τοὺς ὅποίους ἔξελαθον ως ἀνδριάντας οἱ εἰσβαλόντες
εἰς τὸν φόρον Γαλάται.

Ἐπεισέφθην ἔφιππος καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως.
Οἱ κήλιοι ἦτο καυστικὸς καὶ ὁ οὐρανὸς πάντη ἀνέφε-
λος· ἀλλὰ πότε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν σκέπτομαι
περὶ κόπου καὶ καύσωνος; Τὰ τείχη ταῦτα εἰναι θε-
βαίως ἀξιωθαύμαστα. Εἰς πολλὰ μέρη ὑφοῦνται μέ-
χρι τεσσαράκοντα ποδῶν, καὶ κρατήνονται διὰ πύρ-
γων κισσοσκεπάστων. Εἰς μάτην ἀνεζήτησα τὴν
Θέσιν διθεν, διαρρήγθεντος τοῦ τείχους, εἰσέβαλον
εἰς τὴν πόλιν οἱ νικηταί. Ἐν μίλλιον σχέδον μακράν
πρὸς τὴν πεδιάδα φαίνεται ὑψηλός τις προμαχῶν,
διθεν διατητητῆς ἐβόύθισε τὸ πρῶτον τὸ θλέμμα
του εἰς τὴν μέλλουσαν μητρόπολιν του. ‘Η θέα της
τὸν κατέπληξε· καὶ σκιρτῶν ἀπὸ ἀνυπομονησίαν καὶ
χαράν ὡραίσθη ἢ νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ἢ ν' ἀπο-
θάνῃ μὲ τὸ ζίφος εἰς τὰς χεῖρας. Απέναντι τῆς θέ-
σεως ἐκείνης ὑπάρχει ἡ πύλη, διθεν ὡρμησε κατὰ τῶν
ἔχθρων δι τελευταῖος τῶν Κωνσταντίνων. Πληγωθεὶς
θανατηφόρως μετεφέρθη πλησίον τινὸς δένδρου, σπου-
σμέρον ὑπάρχει καρφενεῖον.

‘Αναπαυθεὶς ὄλγιον ἐκεῖ μετέβη εἰς Βαλουκλίον

καταστραφὲν τὸ 1821 ἔτος, καὶ ἀνεγερθὲν μεγαλοπρεπῶς πρὸ τινῶν ἑτῶν. Ἐπεικεφθεῖς δὲ μετὰ ταῦτα τὰ γραικικὰ νοσοκομεῖα, δουὶ διατηρεῖται καὶ τάξις καὶ καθαριότης, ἀνεπαύθην ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πλατυφύλλων πλατάνων τοῦ χωρίου Λιτρᾶν, καὶ συνεγεύθην μετὰ τοῦ φίλου μου Λ. γλυκύτατον γκιουζέτοιον.

Ποτὲ ἡ περιέργεια μου δὲν ὑπῆρξε τοσοῦτον ἀκόρεστος. Ἐπεικεφθην δἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, τὴν δοποὺαν ἐπισκευάσας χριστιανὸς ἀρχιτέκτων, ἔξουση, καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν διαταγήν, τὴν ἀσβεστον τὴν κρύπτουςαν τὸ Εὐζαντινὸν μωσαϊκὸν, καὶ ἀνεφάνησαν καθαρώταται αἱ ἀρχαῖαι εἰκόνες. Τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄψος τοῦ θόλου μὲ κατέπληξεν ἀνέβην εἰς τὰ ἀπέραντα κατηχούμενα, καὶ σαλεῖς ἀπέναντι τοῦ πάλαι ιεροῦ Εἴρματος, ἥσθάνθην φρίκην ἐσταρικὴν κινήσασαν τὰ δάκρυά μου! Γυμνὸς, ζοφερός, ἀκαλλωπιζός ὁ περικλεής οὗτος ναὸς μὲν ἐφάνη ὡς κολοσσαῖον μνημεῖον ἐντὸς τοῦ ὄποιου ἐκείμην ζῶν! Καὶ μὲν ἦλθε τότε κατὰ νοῦν ἡ ἀστασία τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ εἶπον· φεῦ! τῆς ματαιότητος τῶν θυητῶν, οἵτινες οἰκοδομοῦσι διὰ ιδέας τὰς ὄποιας νομίζουσιν αἰωνίας, ἀλλὰ τῶν δοπούων τὰς οἰκοδομὰς ἀλλαι ιδέαι ἔρχονται ἀλληλοιδιαδόχως νὰ κατοικήσωσιν ἢ νὰ καταστρέψωσι διὰ Βιζλίου ἢ διὰ μαχαίρας!

Ἐπεικεφθην καὶ τὰ ἐπισημότερα τῶν ἀλλων τασμῶν, καὶ μάλιστα τὰς βιζαντινὰς ἐκκλησίας τὰς μεταβληθεῖσας εἰς τεμένη ὄθωμανικά. Η Ἀγία Ειρήνη, ναὸς ἐκτεταμένος καὶ μεγαλοπρεπής, χρησιμεύει σήμερον ὡς ὑπλοιθήη. Τὰ ἀρχαῖα ὅπλα δὲν δεικνύονται εἰς δῆλους· κατώρθωσα μὲν δὲν τοῦτο νὰ ιδῶ τινα ἐξ αὐτῶν φέροντα γράμματα Ἑλληνικὰ, καὶ μάλιστα ὑπερμεγέθη τουρκέια. Εἰκεὶ εἶδον πρὸς τούτους ἐντὸς θαλάνων κιβωτίων πολλὰς διαφόρου μεγέθους κλειδὰς ἀργυρᾶς ἀνηκούσας εἰς πόλεις τὰς δοποίας κατέκτησαν ἀλλοτε οἱ ὄθωμανοι, καθὼς καὶ σάκκους τινὰς μὲ χῶμα, πρασφερθὲν ἵσως πρὸς σπιμεῖον ὑποταγῆς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν.

Δὲν ἐγνώρισα ἀλλοτε τοὺς ὄθωμανούς σήμερον δῆμος εἶναι καὶ προσηνεῖς, καὶ γλυκεῖς καὶ εὔπροσθήγοροι. Μὲ προθυμίαν μὲν δὲδίδον τὰς πληροφορίας ὅσας ἔχονται, καὶ εὐγενῶς μὲ ἔκαμπον τὰς παρατηρήσεις τῶν παρεκτροπῶν εἰς ἀς ἐνίστε ὑπέπιπτον ὡς ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν τουρκιῶν ἔθιμων.

Ἐὰν δὲν ἀναχωρήσω ταχέως ἐντεῦθεν, θέλω σὲ γράψει τὰς ιδέας μου περὶ τοῦ Τορκικοῦ πολιτισμοῦ. Σήμερον δὲ περιορίζομαι εἰς τὸ γὰρ σὲ εἰπῶ διὰ ἡ κατάργησις τῆς δημιεύσεως καὶ αὐτῆς σχεδὸν τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἡ σύστασις λοιμοκαθαρτηρίων, ἡ τακτοποίησις τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, ἡ πολλαπλασίας τῶν σχολείων, ἡ μισθοδότης τῶν ὑπαλλήλων, ἡ μάθησις ζένων γλωσσῶν, εἶναι κατορθώματα πολλοῦ καὶ μεγάλου λόγου ἀξια.

Τὸ σχολεῖον τοῦ Γαλατᾶ σεραγίου, δουὶ διδάσκονται γλωσσαῖ, φυσικαὶ ἐπισήμαι καὶ ιατρικὴ, περιέχει ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους μαθητὰς οἰκοτρόφους, Τούρκους, Γραικούς τε, Σέρβους καὶ Ἀρμενίους, διατηρουμένους δῆλους δι᾽ ἔξοδων τῆς Κυθερώνησεως. Όλοι διμιλοῦσι τὴν Γαλλικὴν καὶ μὲ ἀρκετὴν εὐκολίαν. Πανεπιστήμιον ἐκτεταμένον ἀνεγέρεται πλησίον τῆς Ἀγίας Σοφίας, καὶ τὰ ἀνακαλυπτόμενα λείψανα τῆς

ἀρχαίας γλυπτικῆς τιμῶνται καὶ φυλάττονται ὡς ἱερὰ παρὰ τῆς ἔξουσίας.

Εἶδον λάρνακας ἐκ πορφυρίου ἔξαισίας καλλονῆς καὶ ὑπερμεγέθεις, εὑρεθεῖσας ἐσχάτως. Πρέπει θεάσις νὰ ὑπῆρξεν τάφοι Αὐτοκρατόρων, ἡ Πατρικίων, ἡ ἀλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς Ευζαντείου αὐτοκρατορείας. Όλοι φέρουσιν ἀνάγλυφον σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐντὸς κύκλου, ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἐπικάθηται κεφαλαιῶδες Ρ.

Βεθαίως τὸ θύμωμανικὸν ἔθνος δὲν αἰσθάνεται ὄλοκληρον εἰς τέτεις δοσον δεῖ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀλλ᾽ ὁ θαυμασμὸς τοῦ παρατηρητοῦ αὐξάνει διάκις συλλογισθῆ ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ θελτιώσεις, ὅλη ἡ περόδος, δρεῖλονται εἰς μίαν μόνην θέλησιν, τὴν τοῦ Σουλτάνου, δραστηρίας ἐνισχυμένην καὶ σοφῶς ὁδηγουμένην ἀπὸ τὸν ἀληθῶς μέγαν Βεζύρην βεσίτ Πασσᾶν, τὴν εἰκόνα τοῦ ὄποιου θέλω σκιαγραφήσει ἀλλοτε.

Ε. Μ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ I.

ΓΚΕΤ. (Goethe.)

Τὴν διανοητικὴν ιστορίαν τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν ι. καὶ ιβ'. αἰῶνα κατέχει ἐν μόνον ὄνομα, καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ Γκέτ. Ἐγενήθη τὸ 1749 ἔτος ἀπὸ πλούσιου καὶ τὰ μέριστα τιμώμενον αὐτοκρατορικὸν τινα σύμβουλον. Μόλις ἤνοιξε τοὺς ὄφθαλμούς του, καὶ ἡ ἀρχαῖα καὶ νεωτέρα τέχνη, καὶ ἡ πομπὴ τῶν αὐτοκρατορικῶν τελετῶν εἴλυσαν τὰ βλέμματά του. Αἱ ὥραιαι τῆς Φώμης χωρογραφίαι στολίζουσι τοὺς θαλάμους τῆς πατρικῆς του οἰκίας· οἱ εὔρυθμοι τόνοι τῆς Ἰταλίδος φωνῆς, προσθάλλουσιν ἡδεώς τὴν ἀκοήν του, καὶ οἱ γονεῖς του ἐκθειάζουσι τὰ τῆς Ἰταλίας, τοὺς ποιητάς της, καὶ πρὸ πάντων τὸν θεῖον Τορκουάτον τὸν Τάσσον· τοῦ πατρός του ἡ βιβλιοθήκη πλήθεις Λατινικῶν συγγραμμάτων καὶ ἀλλων πραγματευμένων περὶ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸς σύμβουλος ἔχει συλλογὴν ἀντικειμένων φυσικῆς ιστορίας καὶ κῆπον θοτανικόν· καταγίνεται εἰς τὴν κηπουρίαν, τὴν μουσικήν, τὴν ζωγραφικὴν καὶ θοιθεῖται πολλάκις ἀπὸ τὸν νεόν οἰόν του. Ἰδοὺ αἱ πρῶται ἐντυπώσεις τῆς ἀπλοίκης ζωῆς τοῦ Γκέτ· τὸ βρέφος αὐξάνει, νοῦς ἔξαισις διωργανωμένος πρὸς τελείαν κατέληψιν, ἀνατέλλει καὶ λάμπει ὑπὸ τὰς ἐπιφρόδας ταύτας. Αἱ ὥραιαι τῆς μάρμης του πλαγγόνες δίδουσιν εἰς αὐτὸν τὰς πρώτας γνώσεις τῆς δραματικῆς τέχνης. Ἐμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐσκήτησεν ἡ ποιητικὴ καὶ τεραστία κλίσις του, διὰ ἔμαθεν διὰ διευκολύνειος πάππος του προλέγει τὰ μέλλοντα. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐντυπώσεων τούτων ἡ παιδικὴ του ἡλικία διατρέχει ἀτάρχος καὶ γαληνία. Παρατηρεῖ ἀρθτερον τὴν πόλιν διὰ ἐγενήθη, καὶ διδάσκεται τὰ πρῶτα τῆς πειράς μαθήματα. Πόσι μικραὶ φατρίαις ἀλλήλας ἐμπαίζουσαι! Πόραι μικραὶ πόλεις ἐντὸς τῆς μεγάλης πόλεως. Ἐνταῦθα μοναὶ ὑψιτενεῖς διμοιριαὶ φρουρίοις, ἐκεῖ τὸ ἀρχαῖον τῆς πόλεως παλάτιον, καὶ ιεροικὰ μνημεῖα, καὶ ἀνδριάντες, καὶ γρασσούλλα! Οἱ ἔρως τοῦ παρελθόντος κατεκυρίευσε τὴν